

культура є взаємопов'язаними, взаємодіючими категоріями, оскільки право є елементом культури суспільства, його соціальною цінністю [5, с. 45].

Отже, дотримання права доцільно розглядати як ціннісно зумовлену форму реалізації права, у якій юридичний примус збалансований внутрішнім моральним переконанням суб'єктів у необхідності правомірної поведінки і узгоджується з комплексом духовно-культурних цінностей, традиціями та моральними засадами суспільства, які є складовими національної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Скакун О. Ф. Теория государства и права. Х. : Консум, 2000. 704 с.
2. Загальна теорія права : підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. К. : Ваїте, 2015. 392 с.
3. Окунєв І. С. Правове регулювання як результат правотворчості: питання ефективності та прогалин. Оптимізація правотворчої діяльності: теоретико-правові засади : монографія / за заг. ред. Н. М. Пархоменко. Київ : Юрінком Інтер, 2025. С. 420–459.
4. Федорчук О., Ковальов О. Національна ідентичність як генетична матриця українського народу. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. Збірник наукових праць. 2022. № 2 (29). С. 43–44.
5. Шемшученко Ю. С. Теоретичні засади взаємодії права і культури. *Право та культура: теорія і практика* : Міжнародна наук.-практ. конф. м. Київ 15-16 трав. 1997 р. Х. : МП «Леся», 1997. С. 4–8.

МАВДЮК Мар'яна Русланівна,
заступниця начальника Вишневецького
палацово-паркового відділу
Національного заповідника
«Замки Тернопілля»

МАТЕРІАЛЬНА ТА НЕМАТЕРІАЛЬНА СПАДЩИНА РЕЗИДЕНЦІЇ КНЯЗІВ ВИШНЕВЕЦЬКИХ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Проблема української ідентичності в сучасному культурному просторі набуває особливої актуальності в умовах переосмислення історичної спадщини, повернення національної пам'яті та утвердження культурної стійкості.

У процесі репрезентації національної ідентичності засобами в візуальних образах культури відбувається відбір, перероблення, осмислення та сприйняття ідеї, поглядів, звичаїв та традицій, що стимулюють активну

діяльність великих соціальних груп або всього українського суспільства в цілому на основі спадковості поколінь [2, с. 296].

Одним із важливих інструментів такого осмислення є дослідження Вишневецької резиденції, яка впродовж багатьох поколінь презентувала цілий пласт матеріальної та духовної культури. Матеріальна спадщина маєтку родини Вишневецьких охоплює архітектуру палацу, мистецькі колекції та предмети побуту.

Вишневецький палацово-парковий ансамбль є однією з архітектурних пам'яток України, яка відзначається багатою на події історією та мистецькою цінністю в контексті культурної спадщини Тернопільського краю.

Головна резиденція князів Вишневецьких постала у 1720–1730 рр. на колишньому родовому замку, зруйнованому під час турецької облоги (1672 р.). Архітектура палацу відображає бароко, що поєднав у собі європейський вплив з українськими традиціями. В композиційному розплануванні палацу є свої особливості зумовлені прагненням князя Михайла-Сервація Вишневецького зберегти залишки збудованого раніше родового замку як нагадування про своє давнє коріння на волинській землі. Палац органічно вписаний у ландшафт над річкою Горинь, який формує особливий символічний зв'язок із українською землею.

Окремої уваги заслуговують інтер'єри та рухоме майно палацу – картини, портрети, меблі, посуд, скульптури та інші ужиткові речі, які репрезентували статус власників палацу й водночас були носіями культурних кодів епохи. Палац став осередком культури, де зберігалися унікальні колекції, картинні галереї та рідкісні видання.

Протягом багатьох століть історії Вишневецького палацу численні відвідувачі маєтку з захопленням описували його оздоблення та багаті колекції. Його називали «народною скарбницею», «коштовним діамантом».

Славився палац своєю живописною колекцією, зокрема портретною галереєю, яка демонструвала не лише репрезентативну, а й ідентифікаційну функцію, закарбовуючи тяглість поколінь, історичну пам'ять роду та показувала інтерес власників резиденції до історії держави, краю, роду, родинних традицій. Значну частину склали портрети представників власного роду та споріднених родів, відомих політиків Речі Посполитої та Європи, зокрема, портрети козацьких гетьманів.

Нематеріальна спадщина палацу князів Вишневецьких є не менш важливою складовою формування української ідентичності. Вона охоплює родинні традиції, благодійну, культурну, військову й політичну діяльність.

Резиденція князів Вишневецьких – це не просто архітектурна пам'ятка, а осередок в якому втілювався спосіб життя та мислення його власників, які формували політичний, культурний та духовний простір України впродовж XVI–XVIII ст.

Князі Вишневецькі як представники української родової аристократії залишили глибокий слід в усіх сферах життя українського народу та допоки існував рід були активними творцями його історії.

Українському народові добре відомий образ легендарного рицаря й одного з перших організаторів запорозького козацтва Дмитра Вишневецького. Він та ціла низка інших представників роду зарекомендували себе як вправні полководці, що здобули не одну перемогу над ворогом.

Вишневецькі князі як представники інтелектуальної еліти відіграли одну з головних ролей на авансцені культурницького життя України тих часів. Вони були опікунами та меценатами української культури, які власним інтелектом і власними коштами сприяли відродженню церкви та піднесенню рівня освіти у школах. Представники роду Вишневецьких також фундували та підтримували діяльність монастирів, церков, шкіл, будували замки, костели та палаці, були меценатами видатних церковно-суспільних діячів, а також знаних українських та польських письменників.

Серед галереї українських жінок-благодійниць першої половини XVII ст. Раїна Могиляка княгиня Вишневецька займає непересічне місце. Яскрава особистість, вона увійшла в історію української православної церкви на зламі XVI–XVII ст. як одна з її найбільших добродійниць і захисників. Свою благодійну діяльність Раїна зосередила на розширенні мережі та підтримці саме монастирів, як єдиних центрів освіти і культури України за часів її поневолення Польщею [1, с. 42].

Сам палац, який збудував останній представник князів Вишневецьких Михайло-Сервацій, став осередком інтелектуального життя, простором комунікації між різними культурами й традиціями, що відповідало європейській моделі шляхетської резиденції. І сьогодні Вишневецький палац є не просто будівлею, а живим свідченням культури, що запрошує відвідувачів торкнутися історії та побачити зразок розкоші й архітектурної досконалості.

Також варто відмітити, що згадка про перебування Оноре де Бальзака у Вишнівці (1848 р.) – це не просто біографічний факт, а вагомий аргумент на користь європейського статусу резиденції. Його захоплива характеристика палацу як «Малого Версаля» слугує незалежним експертним підтвердженням високої культури побуту української аристократії. Бальзак, який бачив найкращі палаці Європи, був вражений архітектурною довершеністю та розкішшю інтер'єрів Вишнівця. Це свідчить про те, що українські магнатські резиденції виступали повноцінними осередками європейського стилю та моди.

Таким чином, матеріальна спадщина князів Вишневецьких постає як візуальний атрибут української історії, у якому архітектура та мистецтво стають мовою самоусвідомлення та самопрезентації. Нематеріальна спадщина проявляється у сучасному функціонуванні палацу як культурного центру. Екскурсії, виставки, наукові заходи та мистецькі проекти актуалізують історичну пам'ять, перетворюючи її на живий досвід для сучасного суспільства.

Список використаних джерел

1. Ільченко О. Ю. Благодійна діяльність жінок в освіті України. *Рідні джерела*. 2003. № 2. С. 41–43.

2. Павліченко Є. О. Компоненти формування національної ідентичності: візуальний аспект. *Трансформаційні процеси соціальної культури в Україні* : матеріали II Всеукр. наук.- практик. конф., м. Київ, 23-24 берез. С. 296–300.
3. Aftanazy R. *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej*, t. 5, *Ziemia ruskie Korony* : Województwo wołyńskie. Warszawa, 1994.

МАЗУРЕНКО Людмила Іванівна,
старший викладач кафедри психології
та соціально-гуманітарних дисциплін
факультету лідерства Інституту
Військово-Морських Сил
Національного університету
«Одеська морська академія»,
кандидат політичних наук

ФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ УКРАЇНЬСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

У контексті російсько-української війни в українському суспільстві відбулося чітке оформлення поглядів щодо національної ідентичності. Філософська оптика дослідження цього феномену дає змогу проникнути в його сутнісні смислові пласти, виокремити базові цінності та засадничі принципи, що формують основу національного самоусвідомлення та способу його вираження.

Наукові публікації останніх років фіксують посилену увагу до проблематики ідентичності, зокрема національної, причому її інтерпретації змінюються в залежності від історичної доби. Дослідники часто звертаються до класичних концепцій, а також вивчають метаморфози цього явища під тиском історичних обставин, політичних рішень та соціокультурних змін, серед яких і сили глобалізації.

В умовах війни питання ідентичності набуло критичної ваги, що інтенсифікувало наукову розробку цієї теми. У працях аналізуються її витоки, сучасні риси та вплив воєнних реалій на різні складові української ідентичності, такі як національна свідомість та громадянська активність. Синтез історичного, філософського, політологічного та соціологічного підходів забезпечує всебічне розуміння цієї складної та мінливої категорії, особливо перед лицем сучасних випробувань для України.

Філософські аспекти української ідентичності утворюють складний предмет вивчення, що охоплює питання культури та політики. Саме філософія пропонує концептуальний інструментарій для осмислення природи української нації, її духовних основ і ціннісних орієнтирів [1, с. 19].